

שלום חברות וחברים,

ענייני תקציב ההשכלה הגבוהה: בצד הגידול בתקצוב החינוך החרדי לסוגיו, תקציב המדינה אמור לכלול גם אישור של התכנית הרב-שנתית החדשה של ות"ת, לשנים תשפ"ג עד תשפ"ח. אף שהתכנית גובשה כבר לפני כמעט שנה, לאחר משא ומתן ממושך עם משרד האוצר, פרטיה לא פורסמו. עקרונות כלליים, ללא פירוט כלל ההקצבה, פורסמו בחודש יוני 2022, באתר המל"ג, [כאן](#).

התכנית לא יושמה, משום שלא אושר תקציב המדינה, ומאז היא סודית. ראשי המוסדות הזמנו לפגישה שהיתה בסביבות ספטמבר 2022, שבה הוצגו עיקרי התכנית (אגב, הזמנו לפגישה רק נשיאים ומנכ"לים; הבקשה שהגשנו בזמנו לאפשר גם לרקטורים להשתתף, נדחתה), אבל לא נמסר פירוט מלא. העובדה שחוק התקציב השנתי, לשנים 2023 ו-2024, אמור להתבסס על פרטי התכנית הזו, קשה להצדיק את ההימנעות מפרסום הפרטים.

הצעת חוק התקציב שאמורה להיות מאושרת בכנסת בשבוע הבא כוללת פרק על ההשכלה הגבוהה, [כאן](#). גם כאן אין פירוט מלא על התכנית הרב-שנתית, אך מה שבכל זאת מופיע אינו מעודד, וזו לשון המעטה:

1. התקציב הכולל להשכלה גבוהה צפוי לקטון (!) בתשפ"ג בהשוואה להוצאה בפועל ב-תשפ"ב ולגדול (נומינלית) ב-תשפ"ד ב-4% בלבד. בהינתן כך שהאינפלציה ב-2022 היתה 5.3% ובהנחה שהיא תהיה 5% ב-2023, משמעות הדבר ירידה ריאלית בתקצוב, בכ- 5% בשנה, לעומת גידול ריאלי בתקציב הכולל:

תשפ"ד	תשפ"ג	תשפ"ב		
448	423	395	תקציב (מיליארדי ש"ח)	תקציב כולל
13.4%	7.1%		שינוי לעומת תשפ"ב (נומינלי)	
2.5%	1.6%		שינוי לעומת תשפ"ב (ריאלי)	
13.5	12.6	12.3	תקציב (מיליארדי ש"ח)	תקציב השכלה גבוהה
		12.9	הוצאה בפועל	
4.6%	- 2.3%		שינוי לעומת הוצאה בפועל בתשפ"ב (נומינלי)	
- 5.3%	- 7.2%		שינוי לעומת הוצאה בפועל בתשפ"ב (ריאלי)	

הערה: הנתונים הללו נכונים לחודש מרץ 2023. יש אפשרות ממשית כי לאור הגידול בהקצבות לאינטרסים כיתתיים צרים ולאור ירידה צפויה בהכנסות המדינה בשל התפתחויות מאקרו כלכליות שליליות (שלא לדבר על הירידה הצפויה בהכנסות אם תמומש התכנית לחיסול הביקורת השיפוטית), התקציב יקטן לעומת זה שמאושר כעת. משמעות הדבר שהירידה בפועל בתקציב ההשכלה הגבוהה עלולה להיות כ- 7 עד 8% ריאלית בשנה, בכל אחת מן השנים הקרובות. לכך נוספת התייקרות בעלויות המחקר, בין היתר על רקע עלייה בשער הדולר, שלא לדבר על הגידול בתקציבים במדינות אחרות שמתחרות איתנו. נראה שאנו בפתחה של תקופה נוספת של שנים אבודות להשכלה הגבוהה ועמה לחברה הישראלית בכללה.

2. דברי ההסבר להצעת התקציב, שזמינים כאמור [כאן](#), מדאיגים לא פחות. מטרה מרכזית של התכנית הרב-שנתית היא, בלשון ההצעה, "השאת התשואה להשכלה". נאמר שם כי "בעוד שהפרמיה הממוצעת להשכלה של בוגרי תארים במקצועות ההנדסה והמחשב עומדת על בין 42% ל-66%, [...] בקרב בוגרי מדעי החברה שאינם פרופסיונאליים הפרמיה הממוצעת עומדת על כ-

12.5%. לאור זאת, אחד מיעדי התכנית הרב-שנתית הינה השאת התשואה להשכלה של כלל בוגרי המערכת". כאמור, פרטי התכנית טרם פורסמו ולא ברור באיזה אופן אמור להיות מושג היעד הזה. לעניות דעתי, הסברה שהתרומה לחברה בגין לימודים אקדמיים נמדדת בלעדית על-פי תוספת השכר של בוגרות ובוגרי תואר מסוים לעומת מי שאינם בעלי תואר זה היא שגויה מן היסוד.

בברכה, ברק